

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

V. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 FEBRUARI 1916.

Nr 3.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1916 Kr. 1:35.

Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postanvisning till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRAN

Lästmakaregatan 61, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.

öppen vardagar kl. 1/2-1/5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

Står kvinnornas rösträttsrörelse inför en renässans?

Det fanns en tid då kvinnornas rösträttsrörelse kallades för en modesak, lika flyktig och obetydande som formen på en ny hatt. Motståndarna — dessa kloka som aldrig besvåra sig med att tänka, utan nöja sig med nedärvda föreställningar och fördomar — avfärdade frågan med ett överlägset leende: "Fruentimmer skall ju ha något att roa sig med. Låt dem bara hållas, den nya leksaken blir snart bortkastad."

Spådomen har emellertid inte gått i uppfyllelse. Män äro i allmänhet dåliga psykologer när det gäller kvinnor, åtminstone den typ av kvinnor, som vill ha politisk rösträtt. Kvinnornas fordran på rösträtt har visat sig vara något annat och mer än ett ögonblickets infall. Efter dessa 14 år, som rörelsen pågått hos oss, har det blivit klart för alla, som ägna frågan en tanke, att den är djupaste allvar, ja, en livssak för en mycket stor del av landets kvinnor — just dem man icke kan undgå, att räkna med: de arbetande. Med hand eller hjärna, i hem eller skola, i verkstad eller fabrik, i affär eller på kontor, i alla händelser sådana, som genom personlig erfarenhet lärt sig att tänka själva och att se vari samhällsbristerna bottna.

Det finns i varje social eller politisk rörelse tider av större eller mindre livaktighet, av genom yttre förhållanden framkallad depression eller upprykning. Att den tid vi nu genomleva — genomlida är kanske det rättaste uttrycket — är en väckelsens tid för kvinnor jorden runt, är ett faktum som nog ingen kan bestrida.

Det föreföll under det nyligen avhållna centralstyrelsemötet, som om vi stode inför en ny epok i vår rösträttsrörelse. Det var som om något nytt, starkt element kommit in i arbetet. Det var icke endast det, att så många nya representanter ökat styrkan och att det mest förtroendefulla samarbete

Om kvinnans emancipation i våra dagar kommit livligare till tals, så är det av samma skäl som även mannens gjort det. Vår tids arbete är *människans emancipation*. — När allting kommer omkring skall man få se, att emancipationen fortgått alltsedan världens skapelse; att vi litet var, män som kvinnor, jämt och samt behövt emanciperas: frigöras från fördomar, bojor och band av vår lägre mänskliga natur, för att sålunda höja oss till ständigt högre mått av andlig och lekamlig frihet.

Emil Key
på 1850-talet.

präglade mötet — detta är ju vanligt bland rösträttskvinnorna.

Kunde det möjligen vara ett starkare medvetande om *makt*, om en absolut bjudande plikt att få del i statens styrelse, innan det är för sent, och det bara blir att samla ihop spillrorna? Detta vanliga kvinnogöra sedan tidernas början, som vi inte längre vilja finna oss i. Vi ha äntligen lärt oss den så hårdlärd läxan, att det är bättre förekomma ett ont än bota det.

Inför nu pågående världshändelser — *männens* krig, med allt av namnlöst elände detta ord innebär — befinna kvinnorna sig i samma ställning som en lots, vilken från stranden ser en vansinnig stå vid rodet på farkosten, som rymmer hans dyrbaraste egendom. Han känner att sådant får inte ske längre, att han har inte rätt att låta allt gå förlorat — hemmens lycka, släktets framtid, kultur- och livsmöjligheter.

Kvinnorna känna starkare än någonsin förr i världens historia att de *behövas*, däri tror jag att denna varma underström av nytt mod och hopp har sin levande källa.

Vi måste öka vår styrka, mångdubbla vårt antal, stärka vår organisation, sprida vår tidning och våra flygblad, tala som aldrig förr och väcka de sovande.

Må var och en känna ansvaret, anföraren såväl som soldaten i kvinnornas armé — armén utan våldsvapen. Vårt vapen är vår fasta tro på vår saks rättvisa och vår plikt att meddela den åt andra.

Strid för vår sak, var och en som tror på den, med ditt hjärtas och din andes bästa vapen och vi få skönja vår rösträttsrörelsens renässans.

Frigga Carlberg.

Gift kvinnas rätt att föra talan inför rätten.

I en den 24 januari till kamrarna avlämnad proposition föreslår regeringen en ändring i kap. 15 § 3 rättegångsbalken, enligt vilken gift kvinna som uppnått 21 års ålder icke på den grund att hon enligt giftermålsbalken står under mannens målsmaskap må vara obehörig att vara rättegångsfullmäktig. Dock må hon ej vara fullmäktig, då mannen sitter som domare i rätten. Propositionen är föranledd av en riksdagskrivelse av den 17 juli 1914.

Gift kvinnas självdeklaration.

Hustru till kommunalt röstberättigad man kan erhålla kommunal rösträtt och valbarhet för en mycket liten inkomst, om hon blott själv äger råda över den. Om mannens inkomst är så stor, att han ej åtnjuter något bevillningsfritt avdrag, behöver hon endast ha 10 kr. i inkomst, eljes något mera.

För att komma i åtnjutande av denna förmån, måste den gifta kvinnan själv deklarerat för sin inkomst, så att hon får egen debetsedel. Om hon har en egen inkomst på 800 kr. eller däruöver, är hon skyldig att deklarerat, men hon har rätt att göra det, även för hur liten inkomst som helst. Mannens och hustruns inkomst skall sammanräknas och deras samfälda inkomster läggas till grund för skatteberäkningen, varför skatten blir lika stor antingen hustruns inkomst står uppförd på hennes egen debetsedel eller är upptagen på mannens.

Deklarationen skall vara inlämnad före den 1 mars. I tidningarna kungöres var inlämningen skall äga rum.

Vid gift kvinnas deklaration är att iakttaga, att hon för att ha rätt till egen debetsedel skall kunna deklarerat för en inkomst, varöver hon har förvaltningsrätt. Till dylik inkomst hör först och främst *inkomst av eget arbete*. Att skaffa sig sådan inkomst är det säkraste sättet att bli uppförd i röstlängden, och det torde inte möta någon överkomlig svårighet för någon hustru, att förtjäna 10 à 20 kronor om året genom något extra arbete såsom lektioner, sömnad, vävning, tvätt och strykning m. m. Däremot torde lön av mannen för hustruns arbete i hans hus icke godtagas av myndigheterna som inkomst av arbete, men väl har hustrun rätt att som sin inkomst uppföra vad hon kan beräkna, att hon förtjänar på en inackordering i familjen.

Vad beträffar inkomst av egendom, så har mannen förvaltningsrätt över hela den gemensamma egendomen, även om hustrun fört den i boet eller ärfvt den under äktenskapet, såvida makarna icke före äktenskapets avslutande ingått äktenskapsförord eller sedermera begärt boskillnad, i vilka fall hustrun skall deklarerat för inkomst av den egendom, som genom *äktenskaps-*

förordet eller boskillnaden tilldelats henne.

Fast egendom, som hustrun ägt före äktenskapet eller ärfvt under detsamma, förblir dock hennes enskilda egendom, och om hon tillser, att hon i mantalsförteckningen uppföres såsom ägare till densamma, skall hon också bli bevillningstaxerad därför, och får kommunal rösträtt för den.

Om hustrun erhåller någon egendom (fast eller lös) i gåva eller genom testamente med det villkor att den skall stå under hennes förvaltningsrätt, så har hon också rätt att deklarerat för den inkomst, som härflyter därav.

Då en penningssumma, insatt i bank i en hustrus namn, numera endast får uttagas av henne och icke av mannen (annat än med hennes fullmakt), så räknas också ränta å *sparkasse- och sparbanksbok* såsom hustruns egen inkomst. Likaså upptaga myndigheterna en till hustrun utgående *livränta* såsom hennes enskilda egendom.

Anmärkas bör, att inkomst av aktier i inländska bolag ej medräknas i bevillningstaxeringen, som ligger till grund för kommunalskatten, varför en hustru, som fått en aktie i gåva med egen förvaltningsrätt, inte härför får någon kommunal rösträtt, men däremot får den, om hon i stället för aktien fått en obligation eller inteckning.

Slutligen måste påpekas en svårighet, som gör att hustrun kan berövas kommunal rösträtt och valbarhet, även om hon har inkomst av egendom under egen förvaltning. Om nämligen mannen, när han deklarerat för sin inkomst, begär att få avdrag för ränta å gäld, och själv icke har annan inkomst än lön för arbete eller utdelning på aktier, medan hustrun t. ex. har inkomst av en inteckning eller en sparbanksbok, så kan vid kommunalskattens beräkning hustruns inkomst avräknas mot mannens gäld, och hustrun går då miste om både debetsedel och rösträtt. *Detta kan däremot aldrig ske med inkomst av arbete.*

Om en hustru, som deklarerat för egen inkomst, i alla fall icke skulle få egen debetsedel, bör hon alltid höra efter orsaken och bevaka sin rätt, ty det kan hända att myndigheterna göra onödiga svårigheter.

Nu gäller det emellertid framför allt att komma ihåg att deklarerat under februari månad, så att man säkerställer sina kommunala rättigheter.

Våra kvinnliga poliser.

Drätselnämndens första avdelning har avstyrkt fru Broomés motion hos stadsfullmäktige angående omorganisation av den kvinnliga polistjänsten och uppförande av befattningarna såsom polissystrar å stat och hänvisar till den pågående utredningen om polistjänstens omorganisation. Då emellertid det å extra stat anvisade anslaget å 5,100 kr. till kvinnlig polistjänst visat sig otillräckligt för åstadkommande av en effektiv sådan, hemställer avdelningen att detta anslag måtte höjas till 6,000 kr. på det att ytterligare en polissyter måtte kunna anställas.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. 8600, Allm. tel. 147 29, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

Nordiska kvinnomötet i Köpenhamn.

Efter det stora nordiska kvinnomöte, som ägde rum i Danmark juni 1914, beslöts vid ett litet sammanträde ute på Marienlyst, att man skulle söka åstadkomma ett nordiskt samarbete på alla sådana områden, som rörde kvinnosak ävensom barnlagstiftning, vilken ansågs stå kvinnosaken synnerligen nära. Speciellt skulle samarbetet naturligtvis inriktas på den redan i full gång varande gemensamma skandinaviska lagstiftningen i familjerätt. De skandinaviska familjerättskommisionerna ha nu under hösten sammanträtt i Köpenhamn, och det är väl denna omständighet, som givit de alltid påpassliga danskarna intrycket av, att detta arbete nu nått till en punkt, där det kanske kunde vara gagneligt, ifall de skandinaviska kvinnorna kunde samla sig om ett gemensamt uttalande rörande de önskemål de vilja framställa, då själva de centrala delarna av Giftermålsbalken, makarnas personliga och ekonomiska förhållanden, nu skola revideras.

På inbjudan av Dansk Kvindesamfund samlades då i Köpenhamn 17-18 jan. d. å. en liten skara kvinnor, representerande olika organisationer, som vid sammanträdet i Marienlyst anslutit sig till tanken på ett nordiskt samarbete. Från Sverige mötte representeranter för L. K. P. R., Fredrika-Bremer-Förbundet och Svenska Kvinnornas Nationalförbund. Från Norge hade två ombud anmält, yrkesinspektisen fru Betsy Kjelsberg och fröken Fredrikke Mörck. I sista stund blev emellertid fru Kjelsberg hindrad av annat arbete, och fröken Mörck, som säkert räknat på att kunna vara i Köpenhamn till dessa dagars möte, satt fast nere i Holland och kunde icke komma genom Tyskland till Danmark. Ej heller några finskor hade kunnat infinna sig, varför det endast blev tre svenskor och fem danskor, som nu samlades till rådplägning.

Dansk Kvindesamfund hade dagarna förut haft sitt årliga centralstyrelsemöte, och närmast med anledning härav hade måndag kväll anordnats ett stort offentligt diskussionsmöte med den nordiska familjerätten som ämne. Mötet inleddes med ett varmt och sakligt föredrag av d:r Valfrid Palmgren Munch-Petersen och mynnade efter någon diskussion ut i en ganska allmänt hållen resolution.

Det egentliga sammanträdet för det nordiska samarbetet följde dagen efter. De närvarande enades här om en rad krav, som kvinnorna borde göra gällande med anledning av det pågående lagstiftningsarbetet, formulerade i sex punkter. Som emellertid Norge alltså var oreprresenterat, kunna dessa punkter ej anses för slutgiltigt antagna, ens av denna lilla skandinaviska församling; förslaget skall nu först underställas de norska kvinnosaksorganisationerna, så att även de få tillfälle att uttala sig om dem; därefter sändas de till samtliga centralorganisationer inom de tre länderna, som deltaga i det skandinaviska samarbetet. Det ligger då i deras händer att arbeta vidare för att vinna anslutning till dessa punkter bland deras länders kvinnor i den form och på det sätt, som bäst passar dem. De vid mötet i Köpenhamn närvarande voro dock eniga om, att anslutningarna borde ske genom föreningarna, ej genom någon allmän namnsamling eller liknande.

Rörande formerna för det vidare nordiska samarbetet hade ett förslag ingått från Finland. Som emellertid familjerätten upptog all den tid, som stod till buds, enades man om att utse en liten kommitté, bestående av två danskor och undertecknad, som skulle utarbeta ett mera fullständigt förslag till riktlinjer och arbetsordning för detta samarbete. Förslaget skulle fram-

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas rösträttsfråga.

III.

Vi införa i dag ytterligare några av de inkomna svaren på R. f. K:s rundfråga, som lyder:

1. Anser Ni att världskriget kommer att påverka uppfattningen om kvinnans ställning som samhällsmedlem?

2. Anser Ni att världskriget kommer att befördra eller fördröja lösningen av kvinnornas rösträttsfråga?

Sven Brisman:

På Eder fråga rörande min mening om de sannolika utsikterna för kvinnans politiska rösträtt efter kriget kan jag blott svara, att det är naturligt, att man på många håll ser hoppfullt på framtiden.

Där man hoppas på en ny tid för detta och liknande krav, hänvisar man ofta främst till den stora insats kvinnorna under kriget på många sätt gjort i den nationella kampen och i det inre samhällsarbetet. Men man väntar också, att oberoende härav kriget skall ha givit mänskligheten en ny syn på människornas förhållande till varandra. Att man som aldrig förr skall se hur alla äro medborgare i samma land, att jämlikhetens och broderskapets idéer skola få en ny verklighet.

De som hoppas härpå äro ej blott kvinnorna. Även arbetarna synas i många länder se fram mot en ny tid, då deras ställning i samhället skall bli en annan och då den nya känslan av allas inbördes samhörighet skall taga sig uttryck i sociala reformer av andra mått än de, som hittills sett dagen.

Det torde emellertid vara fäfangt att hoppas på ett förverkligande av dessa drömmar under långa år efter det freden kommit. Så vitt jag kan se, gå vi då mot en tid av stagnation och reaktion, socialt som politiskt. Nu som för ett århundrade sedan kommer en andlig dödströthet att breda sig över mänskligheten. Det kommer en tid av reaktion efter den våldsamma spänningen, av likgiltighet för särskilt politikens problem. Nu som då kommer konservatismen att bli det naturliga uttrycket för den andliga dvalan. Den enda starka känsla, som kommer att leva kvar, blir hatet mot den förra fienden. Konservatismen skall då befinna sig i sin egen livsluft och växa allt starkare. Det blir ej stora sociala och politiska idéer man då kommer att syssla med. Intresset kommer att kny-

läggas för ett kommande nordiskt ombudsmöte i samma stil som detta, vilket vi hoppas skall kunna samlas i Stockholm någon gång under loppet av detta år.

Allt som i dessa tider kan ge folken, och enkannerligen de nordiska folken, känsla av samhörighet och gemensamma intressen är kärt för oss kvinnor. Vi hoppas därför att det samarbete, som nu börjat mellan de skandinaviska staternas kvinnor — även Finlands och Islands räknas vi dit — måtte få fortgå under lika goda auspicer som hittills och leda till stärkande av alla de band av gemensam förståelse och sympati, som häruppe i Norden gå från folk till folk, ävensom till främjande av kvinnornas intressen och barnens skydd.

Anna Wicksell.

tas vid penningväsendets reorganisering och övervinnandet av de ofantliga finansiella svårigheterna.

Drömmen om en ny syn på mänsklighetens högsta frågor skall kanske dock ej för alltid visa sig vara en chimär. Nu som nyåret 1816 kunna alla mörkrets makter jubla, men nu som då kan också en ny tid komma förr än någon anar. Så mycket är säkert, att 1914 års idéer ej evigt kunna eller få behärska världen. Vad som måste komma är en renässans för 1789 års idéer. Jämlikhetens och broderskapets tanke måste förvandlas till en realitet från en tom fras. Det är vid en seger för denna idé, som kvinnans rösträtt och hela ställning i samhället är bunden. Och man kan åtminstone ha rätt att hoppas, att världskriget till slut skall ha lärt mänskligheten något i detta avseende. Genomförandet av kvinnans ställning som en med mannen likaberättigad medborgare kommer då att framstå som ett steg på vägen till ett samhälle, där människornas inbördes förhållande är grundat på en ny uppfattning om jämlikhet och kamratskap.

Mary von Sydow:

Med anledning av Eder uppfordran ber jag att härmed få söka besvara de framställda frågorna.

I. Den hårda nödvändigheten har ju för närvarande drivit samhället till att acceptera kvinnorna på en del arbetsfält, som hittills varit männen förbehållna. Detta faktum torde väl framdeles bliva ett kraftigt argument, då det gäller att öppna nya levnadsbanor för kvinnor och kommer säkert att giva de personer åtskilligt att tänka på, vilka i framtid vilja hänvisa kvinnan uteslutande till hemmet.

Men den storartade hjälpverksamhet, som från kvinnligt håll nu utövas i Europa, är nog strängt taget intet direkt nytt, om den ock bedrives i långt större skala än i framtid. Alltså innebär den förmodligen intet som kan omstörta uppfattningen av kvinnan som samhällsmedlem.

II. Vad beträffar den andra frågan, förefaller det mig dess värre tydligt, att världskriget närmast fördröjt rösträttsfrågans lösning i Sverige, ty under en så kritisk utrikespolitisk situation vändes helt naturligt intresset först i andra rummet till inrikes reformer, om än dessa vore aldrig så förträffliga och betydelsefulla. Förmodligen är detta förhållandet i ännu högre grad i de krigförande länderna.

Men även om det ej ser så särskilt ljusst ut för rösträttsrörelsen i närvarande stund, så äger den dock säkert en livskraft, som skall veta att övervinna alla svårigheter och motgångar.

Gustava Svanström:

Hur än förhållandena efter världskriget gestalta sig, kommer väl minnet av kvinnornas offervillighet och företagsamhet, när det gällde att hjälpa, och mod och uthållighet, när det gällde att bära bördor, att kvarstå som ett bevis, att kvinnorna i nödens stund kunna höja sig över egna små intressen för att göra nytta som samhällsmedlemmar.

NÅGRA DIKTER OM BIRGITTA av *Teresia Eurén*, f. Eneroth. L. Norblads bokhandel. Uppsala. 54 sid. Pris 1 kr.

Vid ett samkväm i Uppsala F. K. P. R. för några år sedan uppläste författarinnan några dikter i manuskript ur denna nu utkomna vackra diktecykel om den märkligaste kvinnogestalten i vår medeltidshistoria.

Då jag nu åter hörde dem, slog det mig såsom ett egendomligt sammanträffande, att strax sedan de kommit ut i tryck, beslutar Landsföreningen att göra den 7 oktober, Birgittadagen, till en gemensam rösträttsdag för hela landet. Vid de samkväm, möten och fester, som komma att ordnas för högtidlighållande av dagen, bli givetvis dessa dikter en vacker och uppskattad del av programmet.

Birgittas hela historia är här samlad som i ett album av vackra miniatyrmålningar. Vi följa henne från barnomsdagarna hos den stränga fru Karin på Aspanäs, till Ulvåsa högtidssal där:

"Rikets lagar och rikets väl,
kyrkans lära och värd,
välvas i hennes härskaresjäl,
när hon styr för hus och gård."

Och sedan vidare ut i världen, till hovet i Stockholm, till Rom, till det heliga landet. Strofernas rytm är livfull och omväxlande, i väl funnen anslutning till innehållet, evad det är det drömmande barnets första vision, en ängslande självrannsakan eller en kraftfylld domspredikan för kung Magnus och drottning Blanka eller den pliktförgätne påven i Avignon. Scenerna från Rom ha färg och stämning. I "Till Österland vill jag fara" är den religiösa extasen fint och konstnärligt återgiven.

Den näst sista strofen i samlingen vill jag citera:

"Ty den har moderssinnets höghet nått,
som livets ensamheter smaka fått
och vågat genom djup, i mörker, vandra
att finna säker stig åt andra."

Författarinnan är att lyckönska, som även fått "ett strängaspel med skära toner, utan vank och fel".

Ellen Hagen.

Censur.

Såsom betecknande för saken kan nämnas, att den del av Ellen Keys i första numret av vår tidning för i år publicerade enquetesvar, som rör kvinnans politiska rösträtt, av censuren blivit struken i den österrikiska tidningen Die Zeit.

Men om världskriget kommer att fördröja eller befördra lösningen av kvinnornas rösträttsfråga, det anser jag stå i ett djupt inre sammanhang med en annan fråga, nämligen fredsfrågan. Komma nationerna, när detta krig är slut, att rusta på nytt för våld mot våld, då fruktar jag att järnmuren, som länderna måste resa emellan sig, fordrar så hårda händer, att mycket, också kvinnornas rösträttsfråga kommer att knäckas.

Men skulle all denna ohyggliga blodsutgjutelse och de många både namnlösa och onämnda lidanden, som därmed äro förbundna, likväl trötta ut människorna, så att det uppstode en verklig fredens renässans, så att det inifrån, från djupet av människornas själar uppstode längtan efter en ny tid, en tid när det fredsarbete, som mitt under blodbadet pågätt och pågår bland kvinnorna, betraktades som något annat än en "lönlös välmening", då tror jag att kvinnornas rösträttsfråga hastigt skulle mogna för sin lösning.

Läkemedelsfabrik
Edra klädning
är kappor hos
os och Ni blir
beläfen.

Örgryte Kemiska
Ivåff-och färgeri Aktiebolag Göteborg

Ett stycke politisk historia.

LYDIA WAHLSTRÖM: *Svenskar från förra seklet*. Biografiska studier, del I. Norstedt & Söners förlag. 191 sid. Pris kr. 3: 50.

Det är med verklig glädje den historiskt intresserade hälsar en ny bok av dr. Wahlström. För den, som en gång blivit förtrogen med hennes flärdfria och mäterliga framställningskonst, hennes skarpa psykologiska uppfattning och hennes säkra historiska omdöme, grundat på djupgående vetenskapliga forskningar, är det ett dubbelt nöje. Man känner sig ha fast mark under fötterna och en hög, blå himmel över sitt huvud, när man läser hennes arbeten, och det är en synnerligen angenäm känsla, inte minst under en tid, då det är så mycket, som brister och ger vika, om man kommer det alltför nära inpå livet.

Dr. Wahlström har en sällsynt förmåga att *giva* i sina böcker. Hon ger med varm och slösande hand ur sitt rika kunskapsförråd, hon ger nya synpunkter, skapar nya värden och håller stundom rättgång med både sig själv och andra, vilket kommer även läsaren att ett ögonblick låta boken sjunka ned i knäet för en hälsosam självrannsaking. Alltnog: författarinnan har en ovanlig förmåga att öppna ögonen på andra och få dem att se vaket och nyktert men på samma gång varmt och förstående på livet och människorna. Hon är inte rädd för de starka orden, i vilken riktning de än gå, men hur uppriskande och levande verka de ej! Hon kan vara sträng, obarmhärtigt sträng i sin kritik, men hon vill se sanningen i ögonen och hör ej till smickrarna i vår fala värld. Hon säger sin mening rent ut och tar lugnt konsekvenserna därav.

I sin nya bok, *Svenskar från förra seklet*, del I, behandlar dr. Wahlström två av den svenska odlingens stormän: Benjamin Höijer och Hans Järta. Hon säger själv i företalet, att syftet med den första artikeln, den om Höijer, endast är att ge en något fyligare kulturell bakgrund åt Järtas ungdoms-

veckling, och på så sätt har boken en vida enhetligare karaktär, än titeln anger.

En vackrare bakgrund för Hans Järtas betydelsefulla livsverk kan ej heller gärna tänkas än den ädle, fast av så få förstodde och uppskattade filosofen Benjamin Höijer. Han och Järta höra på ett särskilt sätt samman, liksom även Höijer och Geijer göra det. Höijer är läraren, som genom sitt starka inflytande lever vidare i sina lärjungars verk. Och med sådana lärjungar som Geijer och Järta, flera andra att förtiga, sträcker sig hans inflytande in i vår tid.

Höijer levde under en brytningstid inte minst för den akademiska världen i vår nordsvenska universitetsstad, där de politiska och filosofiska meningarna just då skarpt bröto sig mot varandra. Det var framför allt Kant, som var tvistemämnet inom den lärda världen, och som en av kantianismens första och mest skarpsinniga representanter i vårt land kom Höijer att framstå som den store ensamme, kring vilken endast en liten skara meningsfränder och beundrare vågade sluta sig. Uppsala ansågs farligt denna tid, och föräldrar skickade hellre sina söner till Lund för att skydda dem, kanske inte minst för docenten Höijers "farliga" makt. Den fruktan man på många håll och även på högre ort kände för Höijer, fick han erfara även i beföringsväg. Först några år före sin död erhöill han, efter att gång på gång ha blivit förbigången, en professur i filosofi. Hela hans liv var en ständig kamp, och de många motgångarna skulle säkert ha brutit en mindre rakryggad människa än Höijer. Dessa bidrogo visserligen till att förbittra hans sinne och göra honom på många sätt svåråtkomlig, men i dr. Wahlströms vederhäftiga skildring framstår han dock, trots allt, som en man, huvudet högre än allt folket. Hon har lyckats att tränga igenom det skenbart hårda skal, varmed Höijer mestadels omgav sin inre människa,

och hennes uppfattning av denne "vetenskapens martyr" är därför innerligare och mera förstående än den man blivit van vid från en del memoarverk.

Framställningen av Hans Järta, "det svenska statsskickets fader", är som redan nämnt det dominerande i boken. Det är också en dominerande personlighet vi möta i dr. Wahlströms kraftiga och livfulla skildring. Det är väl knappast något drag hos denna mångskiftande och storslagna karaktär, vilket undgått författarinnans psykologiska blick. De tavlor ur Sveriges politiska historia, som därjämte rullas upp för läsarens ögon, äro inte det minst intressanta och göra boken i högsta grad aktuell och instruktiv.

Av stort intresse är naturligtvis Järtas oppositionella uppträdande redan vid riksdagen i Norrköping 1800, vilket kulminerade i att han jämte fem andra unga ädlingar avsåg sig adelskapet. Denna handling ogillar förf., då hon anser det oklokt, för att inte säga orätt, av en offentlig personlighet att av harm över en motgång bortkasta en maktställning, som kunnat befrämja idéer, varav Sveriges väl berodde. Vad Järta beträffar, så betonar hon dock, att åtgärden stod i närmaste överensstämmelse med hans demokratiska uppfattning vid denna tidpunkt.

Angående de politiska händelserna 1809, framhåller dr. W. hur de nyare forskningarna givit vid handen, att vi egentligen från detta kritiska år blott ha kvar ett enda minne, som ej är för oss förödmjukande, nämligen vår nu gällande regeringsform. Järtas betydelse för denna är, som bekant, en mycket omtvistad fråga, som har varit föremål för häftiga strider mellan olika forskare. Så t. ex. har Nils Höjer gjort gällande, att man vida överskattat Järtas betydelse, då man kallat honom "den svenska grundlagens fader". Höjer vill reducera Järtas betydelse för regeringsformen till en vanlig sekreterares, d. v. s. att hans uppgift skulle inskränkt sig till att tiggande skriva ned vad andra dikterat.

Mot detta hävdar dr. W., att det vore mer än underligt, om den utpräglade

"jakobinen" Hans Järta med sitt eldiga temperament skulle kunnat nöja sig med en så underordnad ställning. Det finns också mycket, som tyder på motsatsen. Redan valet av sekreterare, säger dr. W., är en garanti för den överensstämmelse i åsikter, som måste varit rådande mellan Järta och konstitutionsutskottets medlemmar, låt vara att den förre önskat regeringsformen radikalare. Detta framgår vid en jämförelse mellan regeringsformen och memorialet till densamma, vilket har Järta till författare.

Ett annat vittnesbörd på Järtas betydelse för vår nuvarande regeringsform ha vi i den brevsamling av Bengt von Hofsten, vilken dr. W. gav ut för ett par år sedan. Bengt von Hofsten talar i ett av dessa brev om ett sammanträffande "hos Silfverstråhlen" med Mannerheim, en av utskottets radikalare medlemmar: "Det taltes om Constitution, och Mannerheim sade: 'vi voro 30 i Constitutionsutskottet — Ledamöterna voro 15, men Hans Järta som sekreterare utgjorde också 15'; denne mannen måtte hafva en öfverlägsenhet i skickelighet, då M. kan yttra detta, som inte gerna slösar med beröm."

Den jämförelse, som dr. W. gör mellan vårt statsskick och andra länders i Europa, väcker ovillkorligen glada känslor i ett svenskt hjärta. Jag tar mig friheten att citera några ord ur detta högtintressanta kapitel. Sedan förf. talat om Sveriges grundlag som den äldsta kodifierade i Europa, säger hon:

"Men till innehåll och anda är den jämnårig med Europas äldsta författning, den engelska, som har anor från hedenhös, men vars bestämmande lagar aldrig samlats och redigerats till en systematisk regeringsform. Englands och Sveriges statsskick äro de enda, som icke kalkulerats på någon av den franska revolutionens många grundlagar, utan organiskt framväxt ur de respektive ländernas historiska traditioner. Och som dessa historiska traditioner äro den urgamla germaniska folkfrihetens, äro England och Sverige de enda länder, som förete en

Dansk höger.

Det har varit känt av en och var att det radikala partiet i Danmark upptagit kravet på kvinnans likställighet med mannen och hennes rätt till samma ställning och ämbeten som han, men att det nybildade konservativa folkpartiet, som uppstått ur den forna högern, även upptagit detta krav på sitt program, torde nog i åtskilliga kretsar vara ägnat att väcka en viss förvåning, särskilt här i Sverige, där högerpartiets motstånd mot kvinnorörelsen är väl bekant. Det konservativa folkpartiets programpunkt om kvinnans rättsliga likställighet med mannen är knutet till följande uttalande:

Partiet hyser den övertygelsen, att kvinnans framträdande i politiken skall bidra till att höja det offentliga livet, och partiet utlovar kvinnorna sitt bistånd i deras strävan att utveckla sig till ansvarsfulla och självständiga medborgare. Det är partiets säkra förhoppning, att kvinnans delaktighet i lagstiftningsarbetet skall leda till genomförandet av kvinnans rättsliga likställighet med mannen.

Danmarks kvinnor, som så nyligen erhållit sin politiska rösträtt, äro alltså nog lyckliga att kunna påräkna stöd och intresse av sitt lands olika politiska partier, och de kunna även hysa ett berättigat hopp om, att det konservativa folkpartiet kommer att göra allt vad i dess makt står för att skaffa kvinnorna de representanter i den lagstiftande församlingen, som äro ett villkor för att de skola kunna utöva det inflytande på lagstiftningsarbetet, på vilket de hoppas.

En hänvändelse till Mr Asquith.

I slutet av förra året meddelade vi att till tyska kvinnorösträttsförbundet anslutna föreningar, trots att deras land var invecklat i krig, till riksdagen inlämnade en petition med begäran att riksdagen efter krigets slut måtte giva kvinnorna allmän, lika och direkt rösträtt till riksdagen. Inte heller Englands kvinnor ha under kris-tiderna förgätit vad de äro skyldiga sin sak. Till premiärminister Asquith har nämligen inlämnats följande skrivelse, undertecknad av representanter för 13 olika föreningar för kvinnans politiska rösträtt:

De meddelanden, som varit synliga i pressen i sammanhang med lord Lansdownes uttalande i parlamentet om regeringens förslag till ändring av den allmänna rösträtten, ha ingivit rösträttskvinnorna allvarliga farhågor, att regeringen genom en dylik åtgärd kommer att föra fram ett stort antal nya, manliga väljare till valurnorna. Vi, som undertecknat denna skrivelse och representera olika sammanslutningar av rösträttskvinnor, hysa den åsikten, att varje försök till ändring av allmän rösträtt för män, som inte samtidigt avser att bevilja kvinnorna rösträtt, skulle vanära männen och innebära en stor orättvisa mot kvinnorna samt vara ägnat att framkalla en mycket kritisk situation. Som regeringens överhuvud vända vi oss därför till Eder med begäran om en definitiv försäkran, att om regeringen kommer att vidtaga de mått och steg varom fråga är, även kvinnorna, vilkas rätt till politisk likställighet ökas, i stället för att minskas genom kriget och allt vad det medfört av lidande och arbete, måtte tagas med i räkningen.

När är den lämpliga tiden?

Från en engelsk tidning, London Herald, hämta vi följande uttalande om kvinnorösträtten, som, åtminstone vad inledningen beträffar, har sin fulla tillämpning på svenska förhållanden. Det finns sådana som säga, skriver tidningen: "Nu är inte tiden lämplig." Så sade de före kriget och så säga de nu också. På samma sätt kommer det att låta efter kriget. Men då rättvisa skall skipas är vilken tid som helst lämplig. Vi fingo alltid höra, att när partierna voro söndrade sines emellan, kunde det inte bli fråga om ett regeringsbeslut. Men nu ha vi en koalitionsminister och förhållandet än ändå detsamma.

Principen och tillfället förenas inte ofta, men i fråga om kvinnans politiska rösträtt göra de det just nu. Våra ledande män ha ett enastående tillfälle att läka ett alljämt öppet sår i den politiska kroppen och förhindra att de ändlösa stridigheterna åter upptas; och de, som ständigt fört på läpparna talet om frihet och självstyrelse, ha nu ett tillfälle att bevisa uppriktigheten av sina talesätt. Vi ha fått höra, att vår egen ära kräver att Belgiens självstyrelse återställs, och att för det målet äro offren av vårt liv, vår lycka och vårt välstånd inte nog tunga. Betyder då Belgiens män så mycket mer för oss än våra egna

Fullt medvetna om Er strängt upptagna tid, ha vi närmast oss Er på detta sätt, men skulle Ert svar på denna allvarliga fråga inte bli tillräckligt klart och tillfredsställande, anhålla vi vördsamt att Ni måtte mottaga en deputation av representanter från våra organisationer eller utse någon annan av regeringens medlemmar att bli Er ställföreträdare.

Kanadas kvinnor

komma under år 1916 att starta en rösträttskampanj med fordran på samma politiska rösträtt och valbarhet, som gäller för män. I december framlämnade Manitobas kvinnor en petition till premiärminister Norris, undertecknad av 39,534 kvinnor. Ministern tog mycket vänligt emot deputationen och försäkrade, att det förslag om politisk rösträtt för kvinnor, som varit under behandling, blivit mycket omsorgsfullt förberett, och han tillade, att regeringen hoppades kunna framlägga det, när parlamentet sammanträdde.

hustrur, mödrar, döttrar och systrar? Tusenden av män ha slitits från sina hem och i frihetens namn blivit sårade och dödade. De utstodo allt, därför att de voro förvissade om att deras land verkligen var frihetens banérförare. För frihetens skull ha de kämpat, lidit och dött. Ha de missat sig? Voro de förda bakom ljuset? Skola de bli förrädda på lasarettet och i graven? Skola vi efter alla offer och ansträngningar börja på nytt den gamla kampen om likställighet i hemmet? Rösträtt betyder inte allt. I somligas ögon betyder den knappast något. Fastän män ha rösträtt kunna de tyranniseras och exploateras. Men i deras tanke, som inte ha rösträtt och i deras tanke som ha den och kunna begagna den till det mål de önska, betyder den mycket och symboliserar ändå mer. Vi ha många orättvisor att bekämpa i det brittiska riket, och en av dem är kvinnans undertryckta ställning. Kunna vi inte i våra egna hem förverkliga rättvisan, friheten och jämlikheten, då komma våra hjältedåd att dö i det tysta.

jämförelsevis orubbad utveckling av folkets politiska medbestämmanderätt."

Förf. tillägger senare, att denna betydelse av Sveriges egen historia är förklaringen till den tånjbarhet, varmed vår regeringsform uthärdat betydande förändringar, särskilt när det gällt riksdagens sammansättning och rösträtten. Grundlagsstiftarna medtog endast det väsentliga av lärdomarna från flydda tider, under det att de åt eftervärlden lämnat frihet att i andra stadgar kodifiera vissa enskildheter.

Om framställningen av Hans Järtas offentliga verksamhet framför allt påkallar ett allmännare intresse, så är dock skildringen av det mera privata i hans liv synnerligen roande. Vare sig författarinnan skildrar honom som den framstående politikern, den myndige landshövdingen i Falun eller den älskvärde familjefadern, vare sig hon skildrar honom som den liberale oppositionsmannen eller som det konservativa partiets högste chef, så är det "som hade vi själva sett honom och känt". Det blåser friska vindar genom boken, och det humoristiska inslaget förskaffar läsaren mer än en gång ett hjärtligt skratt.

Arbetet prydes av några utmärkt vackra porträtt, däribland en teckning, förut ej reproducerad, av Thekla Knös' lätta hand. Den återger Järta som död och beledsagas av följande poem:

"Vänligt se på denna skuggbild, tagen
Med en darrande och ovdand hand!
Känner du de ädla anletsdragen
Av en vän, som lämnat jordens land?"

Friden vilar stilla på hans panna,
Dagens oro icke honom stör.
Tidens alla yra vindar stanna,
Ej ett hår uppå hans huvud rör.

Ack! hans tankar dig ej mer hugsvala,
Ögats eld du icke blixtra ser!
Kring den mund du hört så härligt tala,
Leker ej det fina löjet mer.

Ofta fordom, tjusad av hans snille,
Satt jag lyssnande — och tankfull sen,
Och de blyga ord jag säga ville
Smälte bort som dagg i solens sken.

Kanske till de ljusa höjder hunnen,
Där ej moln och skuggor skymma mer,
Att han ser min skygghet nu försvunnen,
Att han tacksamt minne gärna ser."

Till detta fogar dr. W. följande slutord: "Thekla Knös vid Hans Järtas bår — den sammanställningen förefaller kanske en smula främmande, och blek är också tonen i de här ovan meddelade verserna. Men hur blekt måste inte i grund och botten varje försök förefalla till framställning av den färgstarka, skiftande, självförbrännande, svenska gestalt, som hette *Hans Järta*."

Mot detta vågar jag påstå, att vi stå i stor tacksamhetsskuld till doktor Wahlström, som skänkt oss denna förträffliga skildring av den svenska grundlagens fader. Boken bör bli välkommen inte minst för varje socialt och politiskt intresserad kvinna i vårt land, och jag rekommenderar den på det varmaste åt denna tidnings läsare.

—————
Maria Almén.

Ny kvinnlig hovrättsnotarie.

Även Göta hovrätt har nu fått sin första kvinnliga notarie. Fröken Karin Heyman, som blev student 1911 och i Uppsala tagit sin examen med höga betyg, antogs nämligen onsdagen den 12 januari till e. o. notarie i Göta hovrätt. Notarien Heyman börjar sin juridiska bana med att fullfölja sin praktiska utbildning hos häradshövding af Ekenstam i Hammarkinds, Stegeborgs och Skärkinds domsaga.

Lagberedningens förslag till lag om barn utom äktenskap.

Av jur. kand. Eva Andén.

I.

Detta förslag, avlämnat den 31 december 1915, innebär egentligen icke införandet av några nya principer på det område av lagstiftningen det berör, utan är snarare en delvis reparation av den gamla byggnaden med en hel del synnerligen goda förbättringar här och var. Som redan titeln innebär en fortfarande rättslig skillnad emellan barn, vilkas föräldrar ingått äktenskap med varandra, — "barn med äktenskaplig börd" — och barn, vilkas föräldrar icke ingått äktenskap med varandra — "barn utom äktenskap". Med denna terminologi har lagberedningen velat utrota benämningen "oäkta". Huruvida detta skall lyckas i och med genomförandet av detta förslag återstår att se.

Man närmar sig i barnrätten liksom i äktenskapsrätten mer och mer en formalistisk uppfattning, som vore verkligt prydlig i sina rena linjer och enkla former, om den icke låge så långt bort från verkligheten. I äktenskapsrätten skall hädanefter endast förekomma antingen vigselfäst äktenskap eller fullständig löslighet. Alla mellanformer tar lagen ingen hänsyn till. Och med utgångspunkt från denna äktenskapliga ståndpunkt kommer nu föreliggande förslag med klassificeringen av barnen i utomäktenskapliga och med äktenskaplig börd. Men lika litet som Riksdagen kunde hålla den äktenskapliga linjen klar, utan måste nödd och tvungen anhålla hos Kungl. Maj:t om förslag till mellanställning åt trolovade mödrar, lika litet har lagberedningen själv kunnat hålla gränsen mellan privilegierade och opriviligierade barn rak utan bukter. Även

här har trolovningen, som ju i nya äktenskapslagen är av ingen förpliktande äktenskaplig karaktär, spelat rätlinjigheten ett spratt och ställt de s. k. trolovningsbarnen på ett mellantrappsteg, varom mera sedan.

Om barnets namn.

Som förut nämnts, innebär förslaget allenast en reparation och upplappning av den murkna byggnad, som här i Sverige kallas barnlagstiftning. Något socialt motiverat och rationellt genomfört program innebär det däremot icke. Det har fortfarande vad barn utom äktenskap beträffar ett principiellt matriarkat. Enligt gällande rätt har barnet alls icke någon rätt till faderns namn, och huruvida det har rätt till moderns är omtvistat. Enligt förslaget skall barn utom äktenskap erhålla moderns släktnamn. D. v. s. om hon är ogift. Att barnet så utan vidare i förslaget skall ha moderns släktnamn och icke faderns motiveras bl. a. med att "om barnet står under moderns vårdnad och särskilt om barnet vistas hos henne, vilket förutsättes, måste det i allmänhet vara naturligtast och fördelaktigast, såväl för barnet som för modern, att de hava samma namn. Olikhet med avseende å släktnamn skulle — i synnerhet om barnet efter fadern bäre ett mera egenartat och känt namn — ständigt draga uppmärksamheten å barnets börd och kunna bereda barnet och modern synnerliga obehag. Befaras kan även, att om barnet mot faderns vilja erhåller dennes släktnamn, detta förhållande skall hos fadern väcka ovilja mot barnet och

Ur bokmarknaden.

(Forts. och slut.)

MINNEN av och om EMIL KEY, utgivna och utfyllda av *Ellen Key*. Del I. Albert Bonniers förlag. 404 sidor. Pris häft. kr. 7.50, inb. 9.—.

I brev till vännen John Arsenius (sedermera hästmålaren och överstelöjtnanten) av 20 dec. 1846 — ett brev, som är fyllt av "ledsnad vid kärleken" — skriver Emil Key: "Jag ämnar slå mig på frisk praktisk verksamhet, med ett ord: köpa egendom och bliva jordbrukare. Därför råkas vi ej i Stockholm i vinter. Jag kommer troligen att bosätta mig några mil från Västervik." Den blivande jordbrukaren berättar också, att han håller på med ett nytt allvarligt filosofiskt-poetiskt arbete — kanske ett dåligt varsel för det kommande lantbruket! Egendomsköpet gjordes 1847, då Emil Key förvärvade Sundsholm, en gård med gammal historia. Poesien fick vid köpet ett ödesdigert övertag över nyttan, ty stället var lika naturskönt, som det ur jordbrukaresynpunkt var dåligt och hårdarbetat.

Emil Key hade nu alltså själv fått gård och grund i fäderneprovinns Småland. Där levde också på det stora godset Björnö, som innehades av länets största jorddrott — greve Carl Posse — en ung flicka, som sedan tioårsåldern älskat Emil Key och som svårt pinades av oro vid de flygande ryktena om marsoroligheterna år 1848 i Stockholm, där hennes utvalde då vistades. Även Emil Keys "tankar hade börjat gå till barndomsvännen under drömmen om en sund och sann lycka". Genom flickdagbokens *Sturm und Drang* följer man sedan historiens lyckliga utveckling till det ståtliga bröllopet 2 mars 1849. Alldeles så glatt seglats fram till kullerstolarna hade de unga ingalunda. Det bleklagda nej de fruktat och väntat av greve Posse ute-

blev visserligen. "Han hade själv gift sig av kärlek och ville ej hindra sina barn att göra detsamma." Men släkten var utom sig. "Aldrig hade en fröken Posse gift sig med en ofrälse. Och denne Emil Key, hade han icke skrivit i det rysliga Aftonbladet? Hade han icke läst och beundrat den förfärlige C. J. L. Almqvist? Var han ej skandinav? Och ville han ej ha bort de fyra stånden?" Brev bestormade grevinnan Posse att förekomma katastrofen. Det svåraste fästmannen hade att övervinna var dock fästmannens bikt om sin kärlek till Emilie Höquist. Sophie Posse hade själv sett henne på teatern och erfarit tjusningen av hennes väsen — intet under, att hon fruktade rivalen i skuggornas värld! Men brev från fästmannen lugnade henne: just hon var den rätta för honom. Han hade varit misstrogen mot kärleken, hans bättre jag hade krympt samman i misströns kyla. "Men så kom du, luften blev åter varm, mitt bättre jag rätade ut sig igen, och jag tror åter på lycka som jag tror på dig."

Vid skildringen av Sundsholm har Ellen Key i enlighet med faderns intentioner ägnat en särskild runa åt det originella paret Hultin på Kallerås, närmaste granngården. Kapten Hultin hade många jaktminnen tillsammans med Runeberg och lär till någon del suttit modell till Fänrik Stål. Han jagade och fiskade långt upp i 90-årsåldern, var dessutom skicklig naturälskare och för övrigt en stor spjuver och humorist med det mest oemotståndligt smittande skratt. Även bokslukare, blomstervän och musikälskare. Hans hustru, Constance Wännman, var en sällsynt fin och poetisk natur, sago-författarinna och stor konstnär på harpa. Mitt i det fattiga och barnrika hemmets övermått av arbete levde hon "ett blomligt, omedvetet, oskuldsfullt hängivande åt religion, natur, skönhet". Ellen Keys minnesteckning av den högt älskade gamla vännen från

barndomsdagarna, vars ansikte med åren och sorgerna alltmer förklarades av "själ, ödmjukhet och mildhet", hör till bokens vackraste sidor.

Makarna Keys äktenskap blev som sådant ovanligt lyckligt och Sophie Posse den fullkomligaste av hustrur — det kunde man också vänta av den djupa, starka och hängivna personlighet, som skyttade bakom dagbokens blad. "En kärlek", säger dottern, "som ej var en verksam ömhet, en hela livet genomträngande hängivenhet, var henne ofattlig". Barnen uppfostrades i strängaste enkelhet, med ris och obehaglig disciplin. All mat måste t. ex. ätas, även om man blev sjuk av den. Men de hade stor rörelsefrihet, och all hänsyn togs till deras egenart vid valet av levnadsbana.

Det började emellertid mörkna över Emil Keys liv, som en gång syntes för hans vänner ligga så sorglöst framför honom.

Av den drömda författarefriden på landet i en skön natur fick han allt mindre. Han måste själv övertaga den förut utarrenderade gårdens, skötsel och sökte genom studium av lantbrukslitteratur förbättra sina bristande insikter i jordbruket. Rätlinjig idealist som han var, hade han, Thomanders och Wieselgrens lärjunge, låtit riva bränneriet på Sundsholm och därmed berövat sig gårdens enda säkra inkomst. Vi lämna honom på Minnenas sista sida som en man den där vet, att han lämnat ungdomen bakom sig och, churu obruten och hoppfull, dock känner tryck och tyngd av livet. Vi ana redan den trötta man, som många år senare anbefalldes sitt eftermäle i sin dotters händer genom det gripande brev — skrivet på Emil Keys 65:te födelsedag den 7 okt. 1886 — varmed verket inledes.

Mellan raderna i detta brev läser man tydligt den skrivandes trygga förvisan om att lämna uppdraget till en andlig frände. Ofta slår det också

läsaren av Emil Keys Minnen, i huru hög grad hans berömda dotter måtte vara sin faders barn, naturligtvis med frånräkning av den begåvningsens mystiska förstoring, som stegringen till genialitet innebär.

Redan ett och annat i hans stil påminner om Ellen Key, t. ex. då han talar om "den vulkaniskt obegriplige Napoleon", eller då han kallar Rhenfallet vid Schaffhausen "en ungdomshandling" av floden. Hänförd av Frankrikes stora tragedienne Rachel, tycker han sig i hennes mörka ögon se in i "de jordiska lidelsernas och den jordiska sorgens djupa blomkalkar" — det kunde ju ordagrant vara skrivet av Ellen Key! Som 22-årig yngling riktade han i essayen om emancipationen följande mening till kvinnorna:

"Lev så, full av rika aningar, känslor och drömmar, du världslivets Pythia; tänk alltjämt med ditt hjärta, och låt dessa, i den finaste känslas darande flor lätt omhöljda tankar, ej få förblekna likt en dröm, som du ej minns vid uppvaknandet! De visa dig vägen framåt till liv och lycka, till kärlek och — allt!" Frändskapen med tankestämningen i Ellen Keys "Missbrukad kvinnokraft" är omisskännlig.

Hos fadern återfinner man Ellen Keys radikala och demokratiska läggning, en viss källklar "opraktisk" idealitet och ett obotligt anlag för optimism. Icke från honom ensamt, men från hela sitt starka och ståtliga stamträd, från alla de fullödiga människor, som fyllt hennes barndom och ungdom, från föräldrahemmets rena atmosfär har Ellen Key mottagit kraft att genom alla skiften rätta sin stora varma tro på livet och människorna. Mycket i minnesboken förklarar, varför själva härden i diktarhemmet på Omberg — såsom en hyllning åt människokärleken som livets bärande kraft — smyckats med ett lågande hjärta och devisen: "Brinn och värm!"

Gerda Hellberg.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 65 05

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm C.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18336.

E. o. Hovrättsnotarien

ELISABETH NILSSONS Advokatbyrå

Södergatan 14, Malmö

Tel. 6137

Rättegångar och Juridiska uppdrag av alla slag.

därigenom mer skada än gagna det-
samma."

Barnets rätt att erhålla moderns släktnamn är dock inskränkt i det fall att hon är gift eller fränksild hustru. Då får barnet det namn, som tillkom henne som ogift. Lagberedningen anser, att skälig hänsyn till mannen och hans släkt motiverar, ett sådant stadgande. Men om modern är *änka* och fortfarande, vilket ju i Sverige är regel, bär sin avlidne mans släktnamn, får även barnet detta namn. Man frågar sig vadan denna inkonsekvens i hänsynen för mannens släkt? Då han är *död*. Lagberedningen anser emellertid att ankans och hennes utomäktenskapliga barns intresse av att hava samma släktnamn överväger den "obilighet" detta innebär mot mannens släkt. Med ett sådant resonemang blir man i alla fall nyfiken på, hur den nya äktenskapslagen skall ställa sig i fråga om gift kvinnas rätt till namn.

"Barnets fader, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är omyndigt, och av barnet självt, om det fyllt 18 år." Om moderns make vill ge barnet sitt namn, har hans släktingar inte ansetts böra äga makt att hindra det. Barnets faders samtycke erfordras icke heller, om han icke är förmyndare. Och vidare torde följande ur motiverarna beaktas: "Då moderns samtycke så gott som undantagslöst torde kunna påräknas, har icke heller hennes samtycke ansetts böra uppställas som villkor." Samtycke av barnets förmyndare erfordras däremot. Här känner man sig också undrande inför den nya äktenskapslagen. Hur mycket kommer egentligen att tas med av det gamla målsmansskapet? Frågan må anses berättigad med hänsyn till det refererade.

Ännu en anmärkning om de oprivilegierade barnens namn. Vad här ovan nämnts om barnets rätt till namn, är avsett att gälla även om namnet är adligt. Och, fortsätter beredningen, "att därmed icke följer adlig värdighet, för barnet är *uppenbart*." Ja, juridiskt kanske.

Om vårdnad och förmyndarskap.

Som ovan påpekats har beredningen vid motiveringen till namnparagrafen utgått från den nära faktiska samhö-

righeten mellan modern och barnet. Den andra paragrafen lägger så att säga den andra grundstenen till matriarkatet, då den bestämmer, att "modern have vårdnaden om barnet och vare dess förmyndare". Vad äktenskapliga barn beträffar, är det fadern som så gott som oinskränkt har dessa befogenheter. Det är gott att lagberedningen här tyr till den kommande *allmänna* omarbetningen av den svenska föräldra- och förmyndarskapsrätten.

"Äro föräldrarna ense att fadern skall träda i moderns ställe, varde på anmälan fadern av rätten förordnad till förmyndare." Man har ansett en lämplighetsprövning böra äga rum emedan, enligt motiveringen, "fadern enligt naturens ordning icke står barnet lika nära som modern och i allmänhet ej heller kan anses lika skickad att uppfostra barnet som modern, särskilt i barnets späda ålder." Om modern är absolut olämplig att utöva förmyndarskaps- och vårdnadsrätten över barnet, kan dessa befogenheter fräntas henne och överflyttas på fadern eller annan. Detta kan ske mot moderns vilja och utan avseende därå, om fadern är villig och lämplig att övertaga dem. Men fadern har icke någon bestämd rätt härtill, även om han skulle vara lämplig. "Om t. ex. barnet vistas hos modern i hennes föräldrahem, men hon dör, är det i regel bäst för barnet, att dess morfader eller annan modernefrände får taga hand om barnet. Därest modern ingår äktenskap med annan än barnets fader och förty, som stående under målsmanskap, icke längre kan vara förmyndare, men hon önskar ha barnet hos sig i sitt nya hem, är hennes make ofta den lämpligaste att övertaga den rättsliga makten över barnet."

Om barnavårdsmannens ställning och befogenheter i nu nämnda avseenden skall i ett annat sammanhang lämnas redogörelse.

Albert Engström och kvinnorörelsen.

Ett betyg av John Landquist.

Albert Engströms Samlade berättelser äro under utgivning i ny upplaga, och detta ger d:r Landquist i Dagens Nyheter anledning till en granskning av Strixredaktörens författarskap. Vi kunna icke neka oss nöjet att i vissa delar återgiva den intressanta artikeln. D:r Lundquist skriver:

Minst lyckad i sin produktion är Engström när han blandar sig i tidens frågor. Hans höga åthävor och starka språk stå här i en löjlig kontrast till hans minimala kunskap i ämnet. Besynnerligt nog är det särskilt en fråga, som man tycker borde varit konstnären i Grisslehamn fullkomligt likgiltig, vilken han ägnat sin huvudsakliga och en märkvärdigt intensiv uppmärksamhet: nämligen kvinnorörelsen. Man kan ej annat än förvånas över den enkelhet, som utmärker Engströms angrepp, strödda överallt i hans böcker, på kvinnlig rösträttsrörelse och på kvinnan för övrigt i allmänhet. —

Albert Engström och meningsfränder skulle ha nytta av att ta kännedom om den moderna psykoanalysens upptäckter rörande den manliga kvinnoföraktaren och hans poser. Den har i den manliga protestgesten mot kvinnorna och det manliga kvinnoförståndet funnit det mest karaktäristiska symtomet just på omanlighet. Bakom det affektiva betonade kvinnoned-sättandet har analysen visat i allmänhet dölja sig svaghet, fruktan, osäkerhet gentemot kvinnan eller allehanda erfarna rancuner och misslyckanden gentemot henne. Ett snart sagt konstant fenomen hos manliga neurotiker och hysteriker är kvinnoföraktet. Den manliga animositeten mot den moderna kvinnorörelsen framträder därför i första hand hos de svaga eller rancunefyllda männen. Det är för de rädda och osäkra männen förhållandet till kvinnan väsentligen ter sig som en maktkamp, i vilken det blir angeläget att i ord

Ett minne från Fordexpeditionens resa till Haag.

Mrs Holt — hon och hennes man nära vänner till mr Ford — berättar om hur expeditionen kom till.

Nedanstående minns jag såsom en sammanfattning av hennes själfulla framställning.

Hon hävdade på ett synnerligen talande sätt den obetingliga viljan hos amerikanerna att få göra något, få offra något för att komma Europa till hjälp, som besjalar stora skaror av det amerikanska folket. Beslutet om Fordexpeditionen hade föregåtts av de tusentals telegram från amerikanska mödrar, som, på samma dag — en nationaldag, då de hade lika mycket att tänka på för sina hem som våra mödrar hos oss på julaften — avsånts till president Wilson med enträgen bön om att han skulle gå i spetsen för de neutrala staternas värdjan om fredsunderhandlingar. Det var när president Wilson förklarade, att han icke ansåg sig kunna nu officiellt göra detta, som Fordexpeditionen endast på två veckor beslöts och igångsattes och lyckades samla deltagare från hela det stora Amerika. Kunde den officiella världen icke nu medverka, så skulle detta bli ett folkets rop till folket. Ännu en högtid till äminnelse av kärleksläras förkunnare skulle icke få begås utan att den nya världen ville visa det gamla Europa sin medkänsla och sin tillgivenhet. Det fanns de som endast hade ett par timmar för att hinna till New York före fredsskeppets avgång. Överallt uppmanade man dem bara att resa, och de kände alla, att de hade det amerikanska folkets välsignelse med sig, och de visste, att presidenten innerligt önskade detta enskilda företag, när han såsom statsman för närvarande intet mäktade. De kommo icke med förväntning att få ett officiellt mottagande. De visste, att de kommo så gott som oväntade, de kommo oförberedda, men de visste att de måste komma och att när de en gång bara skulle få träffa fredslängande européer, så skulle de alla känna sig förenade i ett mål, så viktigt, att ingen återvändo fanns förrän det var nått.

Så talade en av dessa amerikanska mödrar, som telegraferat till president Wilson och som nu var på väg till Haag och var ett levande vittnesbörd om den tro som försätter berg.

Anna Lindhagen.

Rösträtt för Kvinnor uppmärksam- mad i Amerika.

Den svensk-amerikanska tidningen *Arbetaren*, som utges i New York, har i sitt nummer för den 23 december citerat ett uttalande av Frigga Carlberg, som förekommit i Rösträtt för Kvinnor och som hävdar moderlighetskänslans solidarisering inför allt som lever och andas — inför en framtid, där varje våldshandling är en förbrytelse.

nedsetta, i handling stuka henne och över huvud hålla henne tillbaka. För den normala mannen försvinner detta problem, förhållandet till kvinnan gestaltar sig till ett reall utbyte, och han vet att kvinnan ändå alltid genom livets lag är den svagare parten i tillvaron. En karl med normalt sinne och normalt öde är därför från begynnelsen böjd till sympati för kvinnan och för strävanden att förbättra hennes lott på jorden. Maskulinismens skrävlar åter äro principiellt suspekta för någon underlägsenhet eller för lidna nederlag.

Nå, vilken betydelse ett schema än kan ha, låter sig naturligtvis det mänskliga livets mångfald inte på förhand bedömas därefter. Vad man däremot, för att efter denna tänkvärda digression återvända till det föreliggande, om Albert Engströms oförgräpliga åsikter i kvinnofrågan kan säga är att de äro självsvåldiga och okunniga och ge skådespelet av en kamp mot väderkvagnar.

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmorgsgatan 6, Stockholm

Svea Växt

Landets förnämsta

MARGARIN

Arbetet ute i landet.

Avesta-Krylbo F. K. P. R. hade tisdagen den 18 januari anordnat ett festligt möte å Godtemplarlokalen i Avesta. Ordföranden, fru Erica Falkman, hälsade med ett kortare anförande medlemmarna välkomna. Efter några gedigna musiknummer till violin och piano, utförda på ett förtjänstfullt sätt av fröknarna Vesterberg och Bäckström, lämnades av ordföranden en livlig och intressant redogörelse för sista centralstyrelsemötet i Stockholm. På sitt vanliga förtjänstfulla sätt sjöngo så fru Vik samt fröknarna Forsberg och Eriksson några anslående sångnummer. Den mest intressanta punkten å aftonens program var säkerligen behandlingen av det aktuella ämnet: "Kvinnans utbildningsår", vilket inleddes av fröken Hanna Forsell. Den livliga diskussionen, som följde härpå, vittnade om det största intresse för den husliga utbildningen. Meningarna voro naturligtvis delade, men de flesta uttalade sig för det obligatoriska året. Någon resolution antogs ej, utan bordlades frågan till ett kommande möte. Gemensam tesupé intogs och stämningen var hela kvällen den bästa.

Hallsbergs F. K. P. R. hade årsmöte den 3 december. Till styrelse för 1916 valdes fru Josefine Molander ordförande, fru Jenny Persson, vice ordförande, fru Frida Edström sekreterare, fru Elin Bergman vice sekreterare och fru Hilda Bursell kassör. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru J. Molander med fru J. Persson som suppleant. — Till föreningens mångåriga, nitiska ordförande, fru Selma Liljekvist, som avflyttat från orten, frambars föreningens tack för energiskt arbete.

Laxå F. K. P. R., som förut varit flial, blev efter föredrag av fru Annie Gunnarsson den 21 januari självständig förening. Till styrelse valdes fru Amanda Karlsson ordförande, fröken Svea Jansson vice ordförande, fru Ebba Andersson sekreterare och fru Spännare kassör.

Luleå F. K. P. R. anordnade i november en föreställning på Luleå teater, varvid uppfördes "Huru kvinnornaingo politisk rösträtt" samt "En enquête i Hades". Aftonen blev en succés såväl för de uppträdande som för föreningen. Det var fullsatt hus, spelet gick utmärkt, och anordnarna hade tillfälle konstatera, att vill man plädera för den kvinnliga rösträtts idéer, går det lättast att vinna åhörare, om man kan få Thalia till hjälp. — Den 6 december hade föreningen ordinarie höstsammanträde. Styrelsemedlemmar för 1916 blevo fröken Märta Bucht ordförande, fru Julia Fernlund vice ordförande, fröknarna Anna Gustafsson, Anna Svensson, Emma Isaksson, Anna Högström samt fru Viola Lyttkens. Styrelsesuppleanter blevo fru Mia Hellström, fröknarna Alma Ehinger, Anna Hansson och Ester Hellström. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fröken Märta Bucht och till suppleant fröken Anna Svensson. Uppropet för varaktigt fred upplästes, och föreningen uttalade sin anslutning till de däri framställda idéerna.

Södertälje F. K. P. R. hade torsdagen den 9 december sammanträde i ordförandens, fru M. Dehns, hem. Därvid beslöts, att föreningens årsmöte skall hållas omkring den 9 februari, vilken dag för 10 år sedan var stiftelsedagen. Offentligt möte och samkväm bör om möjligt anordnas med anledning av dagens betydelse. Till revisors-suppleant efter fröken Ragnhild Nilsson,

som avlidit, valdes fröken Magda Hallström. Att representera föreningen vid centralstyrelsemötet i Stockholm i januari, utsågs fru M. Dehn med fröken Maria Hallström som suppleant. Vid det följande samkvämet höll fröken Magda Hallström ett praktigt anförande om en del orsaker till att kvinnorna begära rösträtt. Fru Ingrid Paulsson utförde ett par vackra sångnummer och fru J. Hultén deklamerade på ett anslående sätt dikter av Nycander och Fröding. Såväl tidningen Rösträtt för Kvinnor som Kvinnornas kalender rekommenderas livligt. Ordföranden tackade de närvarande för deras intresse och ett par nya medlemmar inträdde i föreningen.

Vetlanda F. K. P. R. hade sitt ordinarie årsmöte den 15 november 1915. Föregående mötesprotokoll upplästes och godkändes. Styrelseval förrättades. Till ordförande valdes fru Anna Nylén, vice ordförande fröken Anna Johansson, sekreterare fröken Agnes Petersson, vice sekreterare fru Hulda Dahlin och till kassör fröken Betty Jonsson. Centralstyrelsemedlem blev fru Anna Nylén och suppleant fröken Agnes Petersson.

Den 7 december 1915 var det 10 år sedan Vetlanda F. K. P. R. bildades efter fördrag av fru Frigga Carlberg. För att fra denna dag hade föreningens medlemmar samlats till en festlig kollation. Av de medlemmar, som för 10 år sedan ingingo i föreningen och invaldes i styrelsen, stå ännu 3 kvar inom densamma. Ordföranden föredrog en historik över föreningens verksamhet, sång, musik och deklamation omväxlande och förfriskningar intogs. Aftonen förflöt på det angenämaste. Telegram avsåndes till föreningens första ordförande fru Elin Sundell. Till slut tackade en av medlemmarna styrelsen för dess arbete samt uttalade den förhoppningen, att föreningen icke skulle behöva fra vare sig 15- eller 20-årsfest, utan att kvinnorna dessförinnan skulle ha erhållit sin rösträtt.

Västerås' F. K. P. R. brade den 13 december en ovanligt vacker och ståtfull Luciafest i fru Ruth Randall-Edströms vackra och kvällen till ära festligt smyckade hem. Gästerna, uppgående till ett hundratal, hälsades välkomna av värdinnan med ett varmhjärtat anförande, i vilket betonades, att vi kvinnor, mera än som sker, kunde arbeta på att förverkliga hoppet om frid på jorden. Efter Rydbergs "Bethlehems stjärna", sjungen av fyra unga ljusställda Lucior, intogs kaffe med julkakor och annat gott. Under aftonens lopp underhölls med sång och musik samt reciterades av skolföreståndarinnan fröken Löfgren och fru Viotti Wennerbergs "Prästen och Näcken" till pianoackompanjement, på det mest ståtliga sättet vackra sätt. — Hela festen präglades av varm, innerlig stämning tack vare värdinnan, som så älskvärdt upplät sitt hem till F. K. P. R. Som avslutning sjöngs unisont "Du gamla, du fria".

En god start.

Som förut i korthet omnämnts, avhölls den 19-20 sistlidne november en talrikt besökt, mycket instruktiv samhällsskiva i Broby av fröken Emma Aulin från Jönköping. I samband därmed bildades också en kvinnlig rösträttsförening därstädes, vilken redan räknar mellan 30 å 40 medlemmar. Till ordförande för densamma utsågs fröken Ida Lindahl, till v. ordförande doktor A. Lindwall, sekreterare fru Maria Lindwall samt kassör fröken Nanna Lindström. Som femte medlem ingick fru Anna Johnsson, samtliga i Broby. Suppleanter blevo fru Mathilda Fridolin och skriftställaren Pehr Johnsson. Revisorer blevo fru Asta Wjlander och fröken Ester Bronér med fröken Marit Lindwall som ersättare. Nyårsaftonen hade doktor och fru Lindwall inbjudit den nybildade föreningens medlemmar till "nyårsvaka" i deras hem. Ett tjugotal hade tillstådeskommit och förekom uppläsning, sång och musik, varjämte förfriskningar bjödos. Sedan tolvslaget förklingat och föreningens ordförande, fröken Ida Lindahl, i ett versifierat anförande hälsat det nya året välkommet, höll doktor Lindwall ett spirituellt tal, som han slutade med utbringande av ett leve för 1916. Gästernas tack frambars av skriftställaren Pehr Johnsson, som utbringade ett leve för föreningen och dess framtida bestånd. Efter en angenäm samvaro åtskildes man vid 1-tiden. Föreningen ämnar under februari anordna en större fest.

Brev från en som var frånvarande.

Nej, nu kan jag verkligen inte längre! Nämligen neka mig själv det nöjet, att såväl tacka för centralstyrelsens välvilliga — och mer än välvilliga — upptagande av min "fråga", som ock för alla de brev kort jag fick från många mötesdeltagare. Det var sjutton bara på ett kort, och på det stod A. M. allra först. Jag tror jag stannar hemma nästa gång också bara för att få sitta och sola mig i detta ett tag till. De tecknade voro:

"Från Nova Semblas fjäll
Till Ceylons brända dalar"

(sans comparaison) och om det inte läte så fjälligt, och otroligt också, så skulle jag vilja säga, att jag ville taga allesamma i famn.

Men nu blott ett tack, tusen gånger. — En, vars adress är Stockholm 3, säger att det kanske ser pretentiöst ut att skriva och tacka, men nu har jag gjort'et i alla fall, det må ta, hur det vill. Ty det var ingen måtta på de vänliga orden, som stodo på korten.

Vad nu mitt "arkivbrev", som någon kallat det, beträffar, så läser det ha upptagits med bifall, efter vad jag hört. Mycket berodde detta helt säkert på fru Bohemans uppläsning därav. Ty hon skämmer ej bort sin sak. Men att frågan redan i och för sig talar för sig själv, det är ju visst och säkert. Inom parentes ber jag få nämna, att mina meranämnda brevkort redan äro lagda till arkivet. Men jag lovar också, att när jag får kort med *ovett* på, så skall jag lägga dit dem likasåväl som dessa med *vänskapsbetygelserna*. Angående ordnandet av brevsamlingar och broschyrer, så ber jag få erinra om att Hasse Tullberg har praktiska permar, eller kartonger för dylikt ändamål.

Ja, det är L. K. P. R:s historia, som på det viset skall bevaras. Och vad var det jag sade om att detta skulle kunna fattas av vissa andra också. — Ty nu har ju publicistklubben beslutat ungefär detsamma. Nämligen att samla material för sin historia, den också.

Och vad L. K. P. R. beträffar, så behöves det så väl, att det finns något att gräva i för framtida, *ärliga* forskare. För på en del dylikas förstånd, när det gäller att *utreda* och på egen hand hugga här och där i luften, kan man, som känt och erfaret, icke lita.

Särskilt på förståndet. Det var en gång i ett land en s. k. lärd, som fick ett officiellt uppdrag att göra en "utredning" i en viss sak. Utredningen svalde man utan att blinka, och riksdagsmännen i det landet sade: Se där! Se där! Vad är det vi alltid sagt! Samme lärde hade vid samma tid en rättegång om tjänsteavtal med en av sino huses tjänarinnor — och tappade i alla instanser. Hänt och vittnat.

Strängnäs den 23 jan. 1916.

Augusta Widebeck.

P. S. Pojken är frisk.

Ett beriktigande.

I ett föregående nummer av Rösträtt för Kvinnor meddelade vi, att fröken Ninni Hult av Strängnäs' stadsfullmäktige blivit utsedd till revisor av stadens räkenskaper för 1916, och att hon antagligen torde vara den första kvinna, som erhållit sådant förtroendeuppdrag inom en kommun. Det har sedermera kommit till vår kännedom, att detta icke är förhållandet. Redan år 1913 valdes av Lunds stadsfullmäktige ledamoten av stadsfullmäktige, fröken Elna Persson, till revisor och ledamoten av stadsfullmäktige fru Anna Wicksell till revisors-suppleant för år 1914. Båda omvaldes 1914 för år 1915. Då fröken Elna Persson i december 1915 invalts i folkskolestyrelsen, och på grund därav avsåde sig revisorskapet, valdes fru Anna Wicksell till revisor för år 1916. Även i Umeå var under åren 1912, 1913 och 1914 en kvinnlig stadsrevisor utsedd av stadsfullmäktige, och detta förtroendeuppdrag innehades av sparbankskassören fröken Helene Ljungberg.

Söders "English School"

Erstagatan 26. Allm. Tel. S. 86 085 eller 26 914.

Engelska lektioner o. översättningar.

ANNIE I. SCOTT.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL

39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

KVINNORNAS KALENDER

1916

utgiven av Göteborgs F. K. P. R., pris 1 kr.,

rekvireras hos

Fröken Hildur Öljér
GÖTEBORG I

samt å

RÖSTRÄTTSBYRÅN

Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Påminn medlemmarna i Eder förening samt Edra vänner och bekanta att å närmaste postkontor prenumerera å Rösträtt för Kvinnor.

Vid dröjsmål i tidningens distribution torde detta anmälas å det postkontor, där prenumerationen skett.

Kvinnornas uppbåd i Sundsvall

som bildades på ett allmänt kvinnomöte den 8 augusti 1914, har under gångna kristiden arbetat på tre avdelningar, en Landstormsavdelning, som haft till uppgift att förse landstormen med nödiga klädespersedlar, en Nödhjälpsavdelning, som avsett att lindra den uppkomna nöden, och en avdelning för en aeroplaninsamling. Uppbådet verksamhet hade försäts av en redan i maj 1914 igångsatt insamling för landstormens utrustning, som i Medelpad inbragte 4,500 kr. Nödhjälpsavdelningen, som samarbetat med den kommunala hjälpkommittén har utdelat understöd, dels i kontanter, dels in natura samt anordnat en del nödhjälpsarbeten. Därjämte har Kvinnornas uppbåd understött Vita Bandets bespisning av fattiga skolbarn med 500 kr., K. F. U. K:s beklånad av fattiga barn med 300 kr. samt Diakonissornas sjukhjälsarbete med 330 kr. Medelpads kvinnor ha med varmt intresse deltagit i arbetet för landstormen och Kvinnornas uppbåd i Sundsvall har under den gångna kristiden haft ett gott samarbete med de kommunala myndigheterna. Uppbådet fortsätter även i vinter sin verksamhet och har särskilt sökt avhjälpa vedbristen i fattiga hem. Till julen utdelades sålunda 500 vedlass.

JACOBSONS VÄLKÄNDA

TAPISSERI-AFFÄR

24 B Greffuregatan, vid Tattersall.

10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

Reformliv Nr 1956

Grå eller vit

prima satin.

6.50.

Tvättbart, emedan alla fjädrar

m. lätthet kunna borttagas.

Till landsorten mot postförskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.

STOCKHOLM

Skånska Handsmagasinet

Etablerad 1819

42 JÄRNTORSGATAN 42

Allm. Tel. 14163

Välsorteradt lager av in- och utländska Handskar och Vantar.

Parfymter och herrekliperingsartiklar m. m.

Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925.

Rikstel. Norr 19.

Göteborgs Transportbyrå

Etabl. 1900

Telefon 4730

ÖSTRA HAMNGATAN 8

Intill Lilla Bommen.

Transporter - Budsändningar - Flyttningar - Gods-magasiner - Specialitet: Pianotransporter o. förpackningar.

Uthyr elektr. dammsugaren "VAMPA"

Från Ystad till Haparanda

användes

YVY-TVÅL

Säljes i varje välsorterad Parfym- och Herr-ekiperingsaffär för 50 öre styck.

Österlin & Wrikssons Kem. Tekniska Fabrik

YSTAD.

Finnes i alla större Blomster- och Färg & kem. affärer till 75. 40 och 25 öre pr burk. Om så icke är fallet, sändes godningen direkt från fabriken mot postförskott + porto.

Analys och bruksanv. medföljer hvarje burk.

Rosendahl Fabriker, Carlshamn

Rikstelefon 30.

Rösträtt för Kvinnors

tredje nummer för 1916 innehåller bl. a.:

Står kvinnornas rösträttsförelse inför en renässans? Av Frigga Carlberg.

Gift kvinnas självdeklaration. Nordiska kvinnomötet i Köpenhamn. Av Anna Wicksell.

Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas rösträttsfråga. III.

Några dikter om Birgitta. Av Teresia Eurén.

Rec. av Ellen Hagen.

Svenskar från förra seklet. Av Lydia Wahlström.

Rec. av Maria Almen.

Lagberedningens förslag till lag om barn utom äktenskap. Av jur. kand. Eva Andén.

Ett minne från Fordexpeditionens resa till Haag.

Av Anna Lindhagen.

Brev från en som var frånvarande. Av Augusta Widebeck.

Stockholm, Ivar Haggeströms Boktryckeri A. B.